

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

DE MAATSCHAPPELIJKE ZEKERHEID

De maatschappelijke zekerheid is aan de orde van den dag. Zij is de bekroning, de voorlopige bekroning althans, van 50 jaar sociale wetgeving.

Het is niet zonder belang even in grote trekken de voornaamste wetten op te sommen welke de maatschappelijke zekerheid tot stand hebben gebracht, om nadien, dit nieuw begrip nader te bepalen en de praktische verwezenlijking ervan te beschrijven.

* * *

Aan het einde van de XIXe eeuw bespeuren wij de eerste schuchtere poging van sociale wetgeving. Een zekere regeling wordt getroffen nopens het betalen, de onoverdraagbaarheid en de onbeslagbaarheid der lonen.

De Wet van 13 December 1889 nopens het werk van vrouwen en minderjarigen (later gewijzigd door de wetten van 10-8-1911, 26-5-1914, 14-6-1921 en 7-4-1936) is de eerste reglementering in ons land, die de moeite waard is om vermeld te worden.

Men staat verstomd wanneer men het geduld heeft de lange memorie van toelichting te lezen van M. J. Devolder, Minister van Justitie. De minister somt eerst tal van afzonderlijke initiatieven op (onderzoekscommissie nopens het misbruik van het werk der vrouwen en kinderen weldadigheidscongressen; petitie van nijveraars; besprekingen in de geneeskundige academie, enz.) om te komen tot het voorlopig resultaat, nl. het K. B. van 28-4-1884 (Art. 69) wijzigende art. 23 van het decreet van 3-1-1813 « qui fixait uniformément à 10 ans l'âge minimum d'admission dans les travaux souterrains des enfants des deux sexes et défendit de laisser descendre dans les mines les gargons de moins de 12 ans et les filles de moins de 14 ans » (Documents parlementaires 1886-1887, bl. 203).

De vreemde staten hebben sinds langen tijd het werk van vrouwen en kinderen gereguleerd « la Belgique a longtemps hésité à suivre cet exemple et cela se comprend : en général les Belges ne croient guère aux bienfaits de l'intervention du

gouvernement et ils en redoutent les effets, surtout en matière industrielle et commerciale ».

Men ziet duidelijk in dat de minister ten eerste de opwerping vreest : « inbreuk te maken op de nijverheidsvrijheid » en dat de meest doorslaande argumenten niet zullen zijn de gezondheid der kinderen en der vrouwen en hun recht op geluk, maar wel de toekomst van de nijverheid.

Vervolgens is de *Wet van 15 Juni 1896 op het werkhuisreglement* (gewijzigd door de Wet van 14-6-1921) vermeldenswaardig.

Hier worden de eerste waarborgen ten gunste van de werklieden gevonden : bepaling van begin en einde van den werkdag, rustperiodes, manier waarop het salaris wordt vastgesteld, enz.

De *Wet van 10 Maart 1900 over het arbeidscontract* is een mijlpaal. Zij is nog altijd het « Handvest van den arbeider ». De verhoudingen tussen werkgever en werknemer waren geregeld en door de corporatieve statuten en door de bevelen van de openbare macht.

Het decreet van 14-17 Juni 1791 schafte de corporaties af, derwijze dat een nieuwe reglementering moest gevonden worden. Het decreet verbood de associatie der werklieden, hetgeen we thans syndicaten noemen.

Er was ongelijkheid tussen de partijen : « Le maître est cru sur son affirmation pour la quotité des gages, pour le paiement du salaire de l'année échue, et pour les acomptes donnés pour l'année courante », zegde het Decreet van 26 Ventose an XII.

Toen de groot-nijverheid ontstond, die onvermijdelijk het arbeidersvraagstuk verwekte moesten de economen en staatslieden de evolutie volgen. In onze besluiten zullen wij aanduiden welke wijzigingen aan deze oude wetgeving zouden moeten aangebracht worden.

Gewend aan de uiterste complexiteit van de moderne sociale wetgeving staan wij verwonderd voor de klaarheid der begrippen, de eenvoud der

bepalingen, die zonder de minste moeilijkheid van interpretatie kunnen toegepast worden, ook voor de beknoptheid der teksten.

Enige artikels die het domein en het voorwerp der wet scherp afgetekend afbakenen, publiek karakter van de wet, bekendmaking der sancties : ziedaar de structure dezer wetgeving.

Indien, op technisch gebied, ze zeker beter bewerkt is door het Parlement, dan onze huidige wetgeving, die door de uitvoerende macht gevormd is, zijn we toch van mening dat ze primitief, onvoldoende en onvolledig is, maar anderzijds is het interessant te noteren, om beter de afgelopen weg te kunnen volgen, dat dit absoluut de overtuiging niet was van de parlementairen van die tijd.

Lezen wij inderdaad niet in het verslag, door de verenigde Commissiën van Justitie en van Nijverheid gedaan aan de Senaat, betreffende de Wet van 24 December 1903 op de arbeidsongevallen :

« Depuis 20 ans les efforts du gouvernement et des chambres ont constamment tendu et non sans résultats heureux et pratiques à doter la Belgique de bonnes lois sociales. Il serait bien long de les énumérer toutes ! Les principales se rapportent aux conseils de l'industrie et du Travail, à la réglementation du travail, aux habitations ouvrières au contrat de travail et à un faisceau d'autres lois, qui font l'honneur de la Belgique et l'ont mise au premier rang des nations qui dans une pensée de justice sociale et de solidarité chrétienne, cherchent à améliorer sagement et progressivement les conditions morales et matérielles des classes laborieuses ».

De alom-gekende *Wet van 24 December 1903 op de arbeidsongevallen* is rijpelijk voorbereid en langdurig bediscussieerd. Het verslag van M. Justin Van Cleemputte aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers beslaat meer dan 100 Kolonnen van de Documents Parlementaires. Het is een gezonde wetgeving die nadien natuurlijk aangevuld en aangepast is maar waarvan de principes stevig zijn gebleven.

Men deed alsdan opmerken dat het vraagstuk, dat diende opgelost, moeilijk was daar de voorgestelde solutie geheel nieuw was. Een echte revolutie op dit gebied was in de geesten ontstaan, wanneer men nagaat dat alleen de artikels 1781 en 1832 van het Burgerlijk Wetboek zich bezig hielden met de reglementering van den arbeid.

Het begrip van « beroepsrisico » werd ingevoerd met als gevolg de gedeeltelijke en forfaitaire vergoeding, berekend op basis van het gederfde loon en het vastgestelde onbekwaamheidspercentage. Deze wet is, zoniet een voorhoede van sociale zekerheid, dan toch van sociale geruststelling voor de werkman die elk ogenblik aan arbeidsongevallen blootgesteld is.

Wanneer hij tevoren de fout van de werkgever moet bewijzen om recht te hebben op schadevergoeding, hetgeen dikwijls onmogelijk is, is de werkman nu beschermd door de contractuele verplichting van de werkgever.

In elk geval, uitgezonderd wanneer er opzet is, wordt het slachtoffer vergoed.

Na de oorlog 1914-1918 is er onder een sterke

angelsaksische invloed een strekking tot beperking der werkuren. Het werk wordt niet meer als een koopwaar beschouwd, zoals de manchesteriaanse school het deed. Zelfs wanneer men zich op zuiver productief terrein stelt, wil men vermijden dat overwerking de gezondheid van de werkman in gevaar zou brengen en dienvolgens de productie zou aantasten.

Maar men streefde voornamelijk naar een hoger doel : ontspanningsmogelijkheid aan de werklieden aanbieden om hen toe te laten eveneens van het leven te genieten. Dertien Europese staten hadden reeds maatregelen dienaangaande getroffen.

Onder dezen internationalen drang stemt het Parlement de *Wet van 14 Juni 1921 die de achturedag en de 48-uren-week instelt*.

Slechts in 1922, door de *Wet van 7 Augustus 1922* bekommert de wetgever zich om de bedienden. Wij verwijzen naar de studie gepubliceerd in « *Journal des Tribunaux* », waarin Mr W. Verougstraete de aandacht vestigt op de noodzakelijkheid deze wetgeving te herzien en beter aan de moderne noodwendigheden aan te passen, voornamelijk wat betreft het proefcontract, de modaliteiten van de opzeg, de onbekwaamheid tot werken van de zwangere vrouw, enz.

De zorg van de wetgever werd dan besteed aan de toekomst van de werkende klas.

De kwestie van het pensioen werd te berde gebracht hetgeen het voorwerp uitmaakt van de *Wet van 10 December 1924* betreffende de verzekering tegen ouderdom en vroegtijdige dood.

Deze wet zal heel en gans gewijzigd worden door de *Wet van 14 Juli 1930*.

De Wet van 1903 scheen al spoedig onvoldoende te zijn om al de gevallen te dekken waarin de arbeiders het slachtoffer van hun werk zijn. Het begrip arbeidsongeval was inderdaad synoniem van plotselinge gebeurtenis. Men stelde dan ook vast dat al degenen die bv. een ziekte hadden opgedaan te wijten aan hun arbeid geen aanspraak mochten maken op deze bescherming.

Om deze leemte aan te vullen werd de *Wet van 24 Juli 1927 inzake beroepsziekten* uitgevaardigd. Het begrip van arbeidsrisico werd hierdoor verbreed, maar in de toepassing der wet moesten de werklieden grote moeilijkheden trotseren.

In 1930 begint voor het land — na de praal van twee wereldtentoonstellingen, die zulks niet lieten vermoeden — een zware economische crisis.

De regering is verplicht maatregelen te treffen tegen het ontoereikend karakter van de lonen der werklieden die kinderen ten laste hebben; en tegen het angstwekkend verschijnsel van de geboortevermindering of ontvolking. Zij moet absoluut vermijden dat de salarisverhoging de duurte van het leven nog zou doen stijgen, van de andere kant is een familiale politiek onontbeerlijk om de werkman te helpen. De *4 Augustus 1930* komt de wet op de veralgemening der gezinsvergoedingen tot stand (Regime der loontrekkenden).

Na de oorlog 1914-18 neemt de werkloosheid toe, en de wetgever is dan ook verplicht maatregelen te treffen, aangaande de onvrijwillige werkloosheid.

Het K. B. van 31 Mei 1933 dat nadien gewijzigd

en aangevuld is door niet minder dan 12 K. B. en dit in drie jaar tijds (daar het laatste dagtekt van 4 Juli 1936) huldigt het systeem der verzekeringskassen, regelt de bijdragen en voorziet de organismen die bevoegd zullen zijn inzake betwistingen.

Deze wetgeving die na de oorlog 1914-18 zo belangrijk was zal helemaal gewijzigd worden door het regime van de verplichte verzekering, die voor het ogenblik bestudeerd wordt in de bevoegde kringen, en die zo spoedig mogelijk in voege zal treden.

De *Wet van 8 Juli 1936* gewijzigd door de *Wet van 20 Augustus 1938* richt het betaald verlof in.

De *Wet van 10 Juni 1937* nopens de gezinsvergoedingen voor werkgevers en niet-loontrekken, met de verschillende K. B. van uitvoering, hebben dit regime bijna veralgemeend.

* * *

Al deze wetten, waarvan de meeste kader-wetten zijn, zijn trapsgewijze 'in uitvoering gebracht door een ontzaglijk aantal Besluit-wetten, Koninklijke Besluiten en Ministeriele Besluiten. Aanvullingen en wijzigingen zijn ook het gevolg geweest van jarenlange toepassing.

De reglementering der secretarissen-generaal tijdens de bezetting was uiteraard voorlopig. We zien hoe reeds kort na de bevrijding de wetgever zijn taak herneemt met de *Besluit-Wet van 28 December 1944* nopens de maatschappelijke zekerheid der werklieden.

In het Verslag aan de Regent drukt de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg de wens uit dat België een vooraanstaande plaats zou blijven bekleden in de algemene beweging die de democratische landen ertoe aanzet te streven naar een meer rechtvaardige verdeling der vruchten van de gemeenschappelijke arbeid. (1)

Men moet er voor zorgen dat het grootst aantal arbeiders aan de ellende zou onttrokken worden.

De ratio legis is dan ook :

- 1) Het bedrag van het ouderdomspensioen op een behoorlijk peil te brengen;
- 2) Het stelsel van de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit in te voeren;
- 3) De werklozen te ondersteunen, in afwachting van de invoering van de verplichte verzekering;
- 4) De kindertoeslag te verhogen;
- 5) Administratieve vereenvoudiging in het innen van de bijdragen in te stellen.

Voor al degenen die onder de banden van een arbeids- of bediendencontract zijn, heeft deze *Besluit-Wet* de synthesis gemaakt, der verschillende Wetten van sociale verzekering.

Een reeks besluiten (de minister sprak van 318 uitvoeringsbesluiten tijdens de bespreking van het budget in het Parlement) hebben deze wetgeving reeds uitgebreid tot andere werknemers; maar voor degenen die niet in de voorziene categorieën vallen blijft steeds de oude sociale wetgeving bestaan.

Wanneer men nu de verplichtingen van werkgevers en werknemers in cijfers omzet om de nodige gelden te bekomen die zullen gestort worden aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, Publieke Instelling, afhangend van het Ministerie van

Arbeid en Sociale Voorzorg, is de verdeling als volgt :

A. Voor de Werklieden.

Totaal van de bijdragen van de werkgever en van de werkmán 23,50 % van het salaris (er wordt geen rekening gehouden met de fractie die 4.000 Fr. per maand overschrijdt).

Deze 23,50 % bevatten : ouderdomspensioen; verzekering tegen ziekte; werkloosheid; gezinsvergoedingen; betaald verlof.

ten laste van de werkmán 8 % die van de wedde worden afgehouden,

ten laste van de werkgever 15,50 %,

er bij te voegen 1 ½ % ten laste van de werkgever voor het nationaal Hulpfonds voor huis-houdelijke Wederuitrusting der Werknemers.

B. Voor de Bedienden.

Totaal der bijdragen van de werkgevers en werknemers : 23,50 % hetzelfde systeem met dit verschil dat de werkgever 15,25 % betaalt en van de wedde van de werknemer 8,25 % worden afgehouden.

Dit regime is voorlopig en 3 jaar toepassing volstaan niet om te zeggen of het de vruchten heeft afgeworpen die men verwachtte. Dat het een machtig wapen van sociale verzoening geweest is, lijdt geen twijfel. Hetgeen de juristen het meest aanbelangt is de kwestie te weten of de R. M. Z. werkelijk de zozeer gewenste vereenvoudiging van de talrijke formaliteiten die de sociale wetgeving oplegt, heeft verwezenlijkt. Dit was een van de belangrijkste doeleinden door de wetgever nagestreefd.

We geloven het niet. Inderdaad de formaliteiten van plakken van pensioen zegels, van stortingen van bediendenpensioenen, van opmaken der staten van het betaald verlof en aangiften van gezinsvergoedingen, zijn steeds dezelfde gebleven. In een zekere zin is het nog lastiger geworden vermits een aantal formaliteiten tweemaal moeten vervuld worden; nl. één exemplaar voor de betrokken kas, en één voor de R. M. Z.

In de officiële kringen voelt men zozeer aan dat het systeem steeds ingewikkeld blijft, dat op dit ogenblik afgevaardigden van het bevoegd Ministerie en afgevaardigden van de Federatie der Belgische Nijverheid tezamen de vereenvoudiging trachten tot stand te brengen.

Van nu af menen wij de nadruk te mogen leggen op de volgende punten :

1) Voor de kleine patroon is het systeem een grote last in comptabiliteir en zuiver fiscaal oogpunt. De sociale lasten zijn te groot voor zijn zaak en anderzijds is hij onbekwaam om aan al de vereisten der wet te voldoen. Ofwel verwaarloost hij de stipte naleving van zijn sociale verplichtingen en dan wordt hij gedurig beboet, ofwel is hij verplicht zich te wenden tot een rekenplichtige en zijn winsten laten hem dit niet toe.

2) Voor de groot-handel en -nijverheid zijn de sociale lasten ook zwaar maar deze kunnen de lasten op voorhand in hun inkoop prijs voorzien, derwijze

dat op slot van rekening de verbruiker de sociale wetgeving betaalt, ten minste het deel dat door de werkgevers moet gekwijt worden, m.n. 17,30 % en 16,75 % op de lonen.

Dit brengt nu weer een economisch gevolg mede dat voor het land zeer nadelig is, en onze export voortdurend doet dalen. Inderdaad, in België, vergeleken met andere landen, zijn de salarissen reeds hoog. Wanneer de werkgever nu nog door de Wet verplicht is aanzienlijke bijdragen als sociale lasten erbij te betalen, stijgt de prijs van het verkochte goed zozeer dat de concurrentie met het buitenland onmogelijk wordt.

Enerzijds is het onmogelijk op sociaal gebied achteruit te gaan. Wanneer men zekere voordelen aan de massa der werknemers heeft toegestaan, is men verplicht die ten minste te behouden, om niet te zeggen te vermeerderen. Anderzijds zou men lonen en sociale verplichtingen moeten aanpassen en de rem stevig gebruiken. Men ziet de moeilijke positie waarin het land onder dit opzicht thans verkeert.

Er moet ook met klem gezegd worden dat de verhogingen en verwijlinteressen die opgelegd zijn aan de werkgevers, welke hunne bijdragen niet binnen de wettelijke termijn aan R. M. Z. hebben betaald, veel te hoog zijn, dat de wettelijke termijn veel te kort is, en dat in de ontlastingen dezer verhogingen het Beheercomité meer soepelheid aan de dag zou moeten leggen.

Inderdaad art. 9 van het Besluit van de Regent van 7 September 1946 voorziet dat de werkgevers die aan R. M. Z. op 15 Mei, 15 Augustus, 15 November, 15 Februari hun bijdragen niet zullen gestort hebben een verhoging van 10 % op hun bijdragen zullen moeten betalen.

Zo de bijdragen niet op 15 Juni, 15 September, 15 December, 15 Maart betaald worden, is de verhoging van 20 % en 5 % verwijlinteressen. Kortom is de werkgever verplicht, ten laatste binnen de 1 ½ maand, die het verschuldigde kwartaal volgt, zijn bijdragen te storten. Doet hij het niet, dan wordt hij met 10 % beboet en zo hij het niet doet uiterlijk binnen de 2 ½ maand, is de boete 20 % met 5 % interesten. Men zal bekennen dat de gang der zaken voor het ogenblik niet schitterend is, en het de werkgever dikwijls onmogelijk zal zijn aanzienlijke bijdragen binnen een korte termijn te voldoen. Er bestaat wel de bepaling van par. 4 die voorziet dat ingeval van heikracht — wel bewezen — de R. M. Z. aan de betaling der verhogingen en interesten mag verzaken, maar de processen die thans hangende zijn bewijzen maar al te wel dat de bepaling dode letter is gebleven.

We kennen het geval van een grote firma die veroordeeld werd door de Vrederechter (de Vrederechter is inderdaad bevoegd welk ook het bedrag van de eis weze) tot de 20 % boete, hetzij 1.620.330 frank en tot 5 % verwijlinteressen, hetzij 36.000 fr. omdat ze er niet in gelukt was de bijdragen zijnde 7.911.090 fr. binnen de wettelijke termijn te betalen, dan wanneer in casu het niet betwist was dat de Belgische Staat in gebreke was gebleven 14.899.176 frank aan de vervolgde firma te betalen, hetgeen ze natuurlijk in de onmogelijkheid stelde haar

plichten te vervullen t.o.v. dezelfde Belgische Staat. De R. M. Z. heeft halsstarrig geweigerd exoneration toe te kennen van de verhoging en de verwijlinteressen. Daar de zaak hangend is voor de beroepsrechtbank wensen wij niet nadere details te geven. We stippen alleen aan dat het vonnis zich vergenoegt te verklaren dat « de beslissing van de ontlasting overgelaten is aan de vrije beschikking van R. M. Z. De Rechtbank is verplicht te veroordelen niettegenstaande de getroffen beslissing in tegenstrijd moge zijn met de principes der billijkheid. »

Het ligt voor de hand dat deze bepalingen ofwel moeten ingetrokken worden, ofwel met omzichtigheid toegepast.

Indien ze in voege waren om een groot aantal onwilligen ertoe te dwingen zich in regel te stellen zou deze uiterst drastische wetgeving nog goed te praten zijn, maar de bespreking in de Senaat bewijst integendeel dat dit het geval niet is.

Minister Troclet heeft inderdaad verklaard : « M. Glineur a demandé l'importance du nombre des réfractaires à la loi de sécurité sociale. Pendant la semaine du 30 juin au 5 juillet, les services de contrôle ont récupéré 2 millions 778.000 francs de cotisation. Les employeurs fraudeurs sont poursuivis sans relâche et sont astreints à des majorations automatiques de cotisations. Ceci est d'un effet très grand. Mais quel est le nombre des réfractaires? La commission qui étudie la question estime que leur nombre représente un pourcentage infime. »

Nous sommes d'ailleurs bien décidés à poursuivre tous les réfractaires. »

3) Onze laatste overweging en besluit zullen de volgende zijn : Zelfs dit overgangsregime schijnt te bewijzen dat de sociale lasten te zwaar wegen op de economische structuur van het land. Het zou wel de dood van handel en nijverheid kunnen betekenen.

De toekomst zal leren of men niet teveel van de werkgevers heeft geëist, en of 's lands economie er niet fel onder geleden heeft. Bij het onderzoek van de belangrijkste sociale wetten om te komen tot de maatschappelijke zekerheid is ons het volgend feit opgevallen : het voornaamste doel van dit nieuw begrip is de werknemers zoveel mogelijk te bevrijden van de wisselvalligheden van het heden en van de vrees voor de toekomst. Is het in die omstandigheden begrijpelijk dat de handarbeiders bv. bij toepassing van art. 19 der Wet van 1900 blootgesteld zijn aan een opzeg van 7 dagen, en dat in geval van verbreking van het contract ten laste van de werkgevers een onbeduidende vergoeding, minder dan een aalmoes aan de arbeiders wordt toegekend?

We drukken erop : dat een werkman met familieleast en die misschien 10 jaar aan een werkgever voldoening heeft gegeven zo maar van dag tot dag, mits een opzeg van enige dagen zonder werk kan vallen, is een raadsel, wanneer men aan de andere kant nagaat hoeveel wetsbepalingen alle waarborg voor het heden en de toekomst aan de werkende klas trachten te verschaffen.

Deze wetgeving die dagtekent uit een tijdperk waarna twee oorlogen de sociale en economische toestand van de arbeidende klasse helemaal hebben

veranderd is tot een cristallisatie gekomen, die niet meer tot deze tijd behoort.

Alvorens de bepalingen der Maatschappelijke Zekerheid door het Parlement definitief te doen codificeren, zou eerst de Wet van 1900 voornamelijk aan deze moderne geest moeten aangepast worden. Er bestaat geen harmonie tussen dergelijke verouderde wetgeving enerzijds en de meest progressistische begrippen ten gunste van de arbeiders anderzijds.

Aan de ene kant meer sociale zekerheid aan de arbeidende klasse waarborgen, door de zorg voor een gebeurlijke korte opzeg weg te cijferen, desnoods door een nieuwe wetgeving, aan de andere kant de sociale lasten verminderen die op de werk-

gevers wegen, dit zou tegelijkertijd beter het menslievend doel bereiken dat men beoogt en 's lands economie dienen, hetgeen per slot van rekening ten goede aan de arbeidende klasse komt.

PAUL POLLET,

Advocaat te Antwerpen.

(1) Over het Frans regime van de maatschappelijke zekerheid raadplege men « Het Arbeidsblad », Lambermontstraat te Brussel, van Feb. 1946; over de maatschappelijke zekerheid in Groot-Brittannië: Het Arbeidsblad van Juli 1947.

Om op het groot belang die de maatschappelijke zekerheid in Engeland verworven heeft te wijzen, volstaat het te zeggen dat op de 48 miljoen Engelsen, die de bevolking van 1948 zullen uitmaken, er ongeveer 32 miljoen als bijdragende leden, 19 miljoen als bediende, 3 miljoen als zelfstandige arbeiders en 10 miljoen als niet-werkende, aan het regime zullen deelnemen (op deze laatste tien miljoen zijn er acht miljoen gehuwde vrouwen).

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 6 Maart 1947.

Eerste voorzitter : M. Soenens.
Raadsheer-Verslaggever : M. Fontaine.
Advocaat-Generaal : M. Colard.

Overeenkomst. — a) Goede trouw van de in verzuim zijnde schuldenaar zonder invloed op de betalingsverplichting tot schadevergoeding. — b) Eerbiediging door de rechter van een strafbeding.

A) *De goede trouw van de schuldenaar, die in verzuim is zijn verbintenis na te komen ontheft hem niet van de verplichting tot vergoeding der schade. (B.W. art. 1147)*

B) *Wanneer de overeenkomst bepaalt, dat hij, die in gebreke blijft ze op het vastgestelde tijdstip uit te voeren, een zekere som als schadevergoeding zal betalen, is de rechter t.a.v. de nakoming van dit strafbeding niet bevoegd het bestaan van het nadeel op te sporen. (B.W. art. 1152)*

N. V. Navea t/De Coster Jozef.

Gelet op het bestreden vonnis op 21 April 1942 gewezen door het Vrederecht van het kanton Aarschot uitspraak doende in laatste aanleg;

Over het enig middel : schending van artikelen 1134, 1152, 1226, 1229, alinea 2, 1147 en 1148 van het Burgerlijk Wetboek;

Eerste tak : doordat de aangevochtene beslissing enerzijds de toepassing geweigerd heeft van een strafbeding, en zo de verplichtende kracht der overeenkomsten aangetast heeft om reden dat de schuldenaar zou te goeder trouw hebben gehandeld, dan wanneer de goede trouw geen omstandigheid is welke voor het geval van niet naleving ener verbintenis de verplichting tot schadevergoeding zou wegnemen;

Tweede tak : doordat anderzijds deze toepassing tevens verworpen werd omdat aanlegster geen schade zou geleden hebben dan wanneer de schuld-eiser het bestaan van een schade niet moet bewijzen om de conventionele boete te bekomen;

Over het eerste onderdeel van het middel :

Overwegende dat het bestreden vonnis vaststelt dat de vordering strekt tot betaling door verweerder aan aanlegster van de som van 282,50 fr. deze zich verdelende in twee posten : 1° een bedrag van 82,50 fr. welke verweerder zich verbonden heeft te betalen in ruil van de toelating, bij middel van een radio, aanlegster's repertorium uit te voeren van 15 December 1941 tot 15 Maart 1942; 2° een bedrag van 200 fr. ten titel van forfaitaire schadeloosstelling voor het niet betalen van het aangeboden kwijtschrift; dat de verweerder thans de som van 82,50 frank betaald heeft en vraagt om ontslagen te worden van de forfaitaire schadevergoeding om reden dat hij te goeder trouw dacht, steunende op de verklaring van de agent der aanlegster, aan deze niets meer verschuldigd te zijn, vermits hij geen radiotoestel meer bezat; dat aanlegster verklaart van de forfaitaire schadevergoeding niet te willen afzien doch bereid te zijn deze te verminderen tot 105 fr.;

Overwegende dat het vonnis verklaart dat het vaststaat dat partijen, bij voorbaat en onder een strafbeding, het bedrag der schadevergoeding vastgesteld hebben die verweerder in geval van niet nakoming der verbintenis moest betalen;

Overwegende dat het vonnis de aanspraak van de aanlegster verworpt om een eerste reden : dat uit de behandeling der zaak blijkt dat verweerder te goeder trouw gehandeld heeft, zich steunende op de verklaringen van de agent van aanlegster;

Overwegende dat, luidens artikel 1147 van het Burgerlijk Wetboek, de schuldenaar, indien daartoe aanleiding bestaat, veroordeeld wordt tot het betalen van schadevergoeding, hetzij wegens het niet tijdig uitvoeren ervan, wanneer hij niet bewijst dat het niet uitvoeren het gevolg is van een vreemde oorzaak die hem niet kan toegerekend worden, zelfs al is er geen kwade trouw van zijnentwege;

Overwegende dat het bestreden vonnis, door aanlegster van haar eis af te wijzen om reden dat de verweerder te goeder trouw zou gehandeld hebben, artikel 1147 van het Burgerlijk Wetboek geschon-den heeft;

Over het tweede onderdeel van het middel :

Overwegende dat het bestreden vonnis de aanlegster van haar eis afwijst om een tweede reden « dat er overigens geen schade bestaan heeft »;

Overwegende dat het de contracterende partijen vrij staat in zake schadevergoeding, van het gemeen recht af te wijken, dat zij namelijk de gevallen kunnen bepalen waarin schadevergoeding, wegens niet tijdig uitvoeren, zal verschuldigd zijn, en op forfaitaire wijze het bedrag ervan vaststellen (Burgerlijk Wetboek artikelen 1134 en 1152);

Overwegende dat uit vaststellingen van het bestreden vonnis blijkt dat partijen van dat vermogen gebruik hebben gemaakt door het recht op de bedongen schadevergoeding te doen ontstaan uit het feit alleen dat het contract op de overeengekomen termijn niet werd uitgevoerd, zonder dat enige in morastelling nodig weze; dat alle opzoeking nopens de werkelijkheid van een nadeel, in soortelijke bedingen, dient van de hand gewezen; dat de contracterende partijen, inderdaad, op voorhand, het bestaan ervan hebben aangenomen en het bedrag ervan hebben geschat;

dat zij aldus die kwetsies aan de beoordeling van de rechter hebben willen onttrekken, met ze zelf te regelen in een overeenkomst welke voor hen als wet geldt, en dus als de wet dient nageleefd;

Overwegende dat uit die beschouwingen blijkt dat het bestreden vonnis door de aanspraak van de aanlegster te verwerpen om reden dat er geen schade bestaan heeft, artikelen 1134 en 1152 van het Burgerlijk Wetboek geschonden heeft;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Vredegerecht te Aarschot en dat melding ervan zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Vredegerecht te Leuven.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 7 November 1946.

Eerste Voorzitter : M. Soenens.

Raadsheer-Verslaggever : M. Fontaine.

Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Levensonderhoud tijdens geding tot echtscheiding. — Welke actie bezit de vrouw bij afwijzing van haar vordering tot echtscheiding wegens achterstallige sommen ?

De vrouw, gehuwd onder het regime van gemeenschap, aan wie een uitkering tot levensonderhoud tijdens een geding tot echtscheiding werd toegewezen, bezit, na afwijzing van haar vordering tot echtscheiding, geen actie tegen haar man om betaling van de achterstallige sommen te bekomen.

Demanet t/Maloteau.

Gelet op het bestreden arrest van 22 Juni 1940 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel :

Over het enig middel tot verbreking : schending van artikelen 268, 269, 121, 214 a, 214 b, 266 bis, 1350, 1351, 1352 van het Burgerlijk Wetboek, 97 der Grondwet;

Overwegende dat, in de loop van een geding tot echtscheiding, door aanlegster tegen verweerder ingesteld, deze laatste bij vonnis d.d. 21 December 1933 der Rechtbank van eerste aanleg te Bergen, bekrachtigd door arrest van het Hof van Beroep te Brussel d.d. 17 Juni 1936, veroordeeld werd om aan aanlegster, gedurende gezegd geding, als voorlopige uitkering tot onderhoud, de som van 400 fr. per maand te betalen; dat de eis tot echtscheiding definitief verworpen werd bij arrest van hetzelfde Hof d.d. 10 December 1938; dat aanlegster, bewerende schuldeiseres te zijn van verweerder voor een bedrag van 22.500 fr. uit hoofde van niet betaalde achterstallen van haar uitkering, en handelende als in de plaats gestelde van haar man, deze laatste alsook zijn broers en zusters, op 7 en 9 Mei 1938 gedagvaard heeft tot vereffening en verdeling der nalatenschap van hun ouders ten einde op het aan verweerder toekomend deel datgene te ontvangen wat zij beweert haar verschuldigd te zijn.

Overwegende dat de toekenning van een uitkering tot onderhoud gedurende het geding tot echtscheiding een louter voorlopige maatregel is welke de geniet er van moet toelaten in zijn onmiddellijke noodwendigheden te voorzien gedurende het geding; dat die maatregel een toebehoren is van het geding; dat de rechten, welke zij toekent om het bestaan gedurende het geding toe te laten, moeten uitgeoefend worden gedurende de tijdspanne waarvoor ze werden verleend, dat de uitoefening van die rechten jegens de man, haar reden van bestaan slechts vindt in de omstandigheid dat de vrouw, gedurende die tijdspanne, een van haar man onderscheiden verblijf heeft, en niet gerechtvaardigd is, wanneer, ten gevolge van de verwerping van de eis tot echtscheiding, die toestand een einde heeft genomen; dat de vrouw, verplicht tot het hernemen van het gemeenschappelijk leven, geen ander recht heeft dan te eisen dat de gemeenschap, in natura, in haar onderhoudsnoodwendigheden zou voorzien, behalve, in geval van niet-uitvoering van die verbintenis, haar toevlucht te nemen tot de haar bij artikel 214 b van het Burgerlijk Wetboek toegekende rechten;

Overwegende dat geen enkele wetsbepaling van het voordeel van de maatregel, die in onderhavig geval aan de aanlegster werd verleend, een voorbehouden goed maakt; dat geen enkele wetsbepaling voorziet dat de onder het regime van gemeenschap gehuwde vrouw, zoals het hier het geval is, uit dien hoofde tegen haar man een vordering zou hebben, vordering welke zij zou kunnen uitoefenen dan wanneer de gemeenschap bestaat;

Overwegende dat de bestreden beslissing daardoor zelf gerechtvaardigd is en dat dienvolgens het onderzoek naar de gegrondheid van de andersluidende redenen, welke zij inroept, geen belang meer oplevert;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten en tot de vergoeding van 150 fr. jegens verweerder.

NOOT. — Het bovenstaande arrest bood een gelegenheid aan het Hof van Verbreking om een in de rechtsleer en rechtspraak bestaand twistpunt theoretisch zuiver te stellen: nl. de reden waarom aan de onder het stelsel van gemeenschap gehuwde vrouw, elke actie wegens achterstallig alimentatiegeld, na afwijzing of afstand van haar vordering tot echtscheiding, wordt ontzegd. Het Hof van Verbreking onderstreept uitsluitend het voorlopig en accessoir karakter van de toewijzing van een tijdelijk alimentatiegeld en doet verder alleen beroep op de afwezigheid van iedere wetsbepaling. Vgl. verder ten aanzien van dit twistpunt o.m. Piérard, *Divorce et Séparation de corps* I, nr 406; dezelfde, *Précis de divorce et de la séparation de corps*, nr 98.

HOF VAN VERBREKING

2e kamer. — 24 November

Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Simon.

Eerste Advocaat-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Eed. — Wijze en plaats van de constatering, dat de voorgeschreven pleegvormen werden vervuld. — Redactie van het proces-verbaal.

Er bestaat geen wetsbepaling, die voorschrijft op welke wijze en op welke plaats de bij artt. 155 en 189 Sv. bepaalde pleegvormen moeten geconstateerd worden. De wet beveelt ook niet, dat het proces-verbaal der terechtzitting naar verloop van de verrichtingen moet opgesteld worden. Daaruit volgt: 1. dat de eedaflegging niet afzonderlijk voor iedere getuige moet vermeld worden en dat een ondubbelzinnige collectieve vermelding geenszins in strijd is met de wet; 2. dat wanneer alle getuigen tijdens een zelfde terechtzitting worden verhoord de collectieve vermelding zowel vóór als na de getuigenissen kun opgetekend worden.

Pauwels Joannes.

Gelet op het bestreden arrest gewezen de 20e September 1947 door het Militair Gerechtshof zetende te Luik;

Over het eerste middel: schending van artikelen 155, 189 en 317 van het Wetboek van Strafvordering, 1317, 1318, 1319, 1320 van het Burgerlijk Wetboek, artikel 97 der Grondwet, doordat het proces-verbaal der openbare zitting van 4 October 1946 van de Krijgsraad te Hasselt, in aanhef en bij een collectieve vermelding constateert dat de getuigen de eed hebben afgelegd overeenkomstig artikel 155 van het Wetboek van Strafvordering en het Besluit van de Prins Souverein van 4 November 1814 wanneer het verrichten van bedoelde pleegvorm slechts mag geconstateerd worden nadat de eed en de verklaring afgelegd zijn:

Overwegende dat blijkens het in het middel bedoeld proces-verbaal de zaak gedurende de zitting van 4 October 1946 door de Krijgsraad behandeld en beslecht werd;

Dat voorbedoeld proces-verbaal authentiek constateert dat alvorens hun verklaring te doen al de gehoorde getuigen de eed hebben afgelegd met de bij artikel 155 van het Wetboek van Strafvordering voorgeschreven bewoordingen met aanroeping van God;

Overwegende dat geen enkele wetsbepaling de

wijze bepaalt waarop, noch de plaats waar het vervullen der pleegvormen voorgeschreven door artikelen 155, 189 van het Wetboek van Strafvordering dient vastgesteld;

Dat de wet evenmin gebiedt dat het proces-verbaal der terechtzitting zou opgesteld worden naar mate de verrichtingen;

Dat uit het vorenstaande volgt:

1° dat het afleggen van de eed niet moet afzonderlijk vermeld worden voor iedere getuige en derhalve een collectieve vermelding aan het voorschrift van de wet voldoet, zodra ze voor geen dubbelzinnigheid vatbaar is;

2° dat wanneer, zoals in onderhavig geval, al de getuigen gehoord werden in de loop van een zelfde terechtzitting die collectieve vermelding onverschillig de getuigenissen voorafgaan of volgen mag;

Dat het middel in rechte faalt;

Over het tweede middel luidende als volgt: schending van de artikelen vermeld in het eerste middel en bovendien van artikelen 36 en 73 van het decreet van 30 Maart 1808 doordat 1°) hetzelfde proces-verbaal de minuut niet bevat van het door de Krijgsraad te Hasselt op 4 October 1946 tegen aanlegger uitgesproken vonnis; 2°) doordat bovenbedoeld proces-verbaal vermeldt «lezing wordt gegeven van de lijst der getuigen, deze beantwoorden de naamafroeping», wanneer getuigen, wier namen voorkomen op de lijst der getuigen betekend aan eiser in verbreking op lastgeving van de Krijgsauditeur niet gehoord werden, zonder dat het proces-verbaal vermeldt of zij niet verschenen, weigerden te getuigen, gewraakt werden of dat van hun verhoor werd afgezien;

Overwegende dat het middel vreemd aan de bevoegdheid, gegrond is op onregelmatigheden die alleen in eerste aanleg zouden gepleegd zijn geweest, dat zij niet voor de rechter in hoger beroep werden ingeroepen, dat mitsdien beide onderdelen van het middel niet ontvankelijk zijn;

Overwegende bovendien dat alle substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven pleegvormen werden nageleefd en dat de uitgesproken veroordelingen wettelijk zijn;

Om die redenen:

Verwerpt de voorziening;

Verwijst aanlegger in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer. — 14 Januari 1948.

Voorzitter: M. de Potter.

Raadsheren: M. M. Scheyvaerts en Rutsaert.

Advocaat-Generaal: M. Willems.

Pleiers: Mrs Desaux loco Moreau en Speyer.

Voogdij. — Opgedragen door een onregelmatig samengestelde familieraad. — Nietigheid der beslissing?

De beslissing van een familieraad, strekkende tot de benoeming van een voogd, wordt teniet gedaan, wanneer, tengevolge van bedrog en in strijd met het klaarblijkelijk belang van het minderjarige kind, de familieraad zonder naleving van de voorschriften van de artt. 407 e.v. B.W. werd samengesteld.

Van Nieuwenhuyzen P. t/ Precz en cs.

Overwegende dat Wilmos Precz zijn vordering steunde op twee processen verbaal van beraadslaging van familieraad gehouden de 4 Juli 1946 en de 27 Maart 1947 voor de vrederechter van het kanton Schaarbeek, die hem de voorgdij toekennen over het kind Lucienne Stieglitz, geboren te Spa, de 31 Juli 1942, kind van de echtgenoten Stieglitz-Peisach en van Rosalie Precz, van Poolse nationaliteit.

Overwegende dat de familieraad bijeengeroepen werd op aanzoek van Wilmos Precz, die zich « oom » van de minderjarige betitelde, en samengesteld werd op diens aanduidingen, telkens hoofdzakelijk uit zogezegde « vrienden », waaronder vier komende van Antwerpen, dewelke nochtans niet bekend staan als vrienden van de ouders Stieglitz-Precz maar alleen van verzoeker, met uitsluiting van de echtgenoten Van Nieuwenhuyzen bij wie het kind sedert 1942 woonachtig is, vermits zij aan die personen door haar ouders toevertrouwd werd in de volgende omstandigheden die aan de vrederechter niet bekend waren;

Overwegende dat in 1940 de familie Stieglitz-Precz te Schaarbeek woonde en in nauwe vriendschapsbetrekkingen omging met de familie Paul Van Nieuwenhuyzen;

Overwegende dat in 1942 die joodse familie reeds het ergste vreesde vanwege de Duitsers, en in volle vertrouwen en vriendschap hun enig kind aan appellant toevertrouwde tot de dag dat zij gerust hun plichten zouden kunnen kwijten, onder belofte van appellant en van dezès vrouw het kind te verzorgen en degelijk op te voeden; uit de brieven door die ouders aan appellant geschreven uit de kazerne Dossin, waar zij in 1943 werden opgesloten en uit de Duitse kampen, waar zij later werden ontvoerd, blijkt dat zij al hun vertrouwen in appellant hadden gesteld zonder eens te gewagen van bloedverwanten of vrienden die zij elders in België zouden hebben; over de wijze van opvoeding lieten zij alles over aan appellant en aan dezès vrouw, zonder enige aanwijzing van bepaalde cultuur of godsdienst;

Overwegende dat vader Stieglitz geacht wordt gestorven te zijn in het concentratiekamp te Dachau en zijn vrouw in dat van Auschwitz;

Overwegende dat geïntimeerde met opzet de echtelieden Van Nieuwenhuyzen van de familieraad verwijderde wanneer zij nochtans meest aangewezen waren om er deel van uit te maken; dat het opvallend is dat die handelwijze zijn plan diende het kind aan zijn milieu te onttrekken, wanneer het ongetwijfeld belang van dit meisje is : te blijven en te worden groot gebracht in de familie waar zij voor vijf jaar werd opgenomen met toestemming en op aanzoek van haar ouders, en waar zij als een kind van het huis wordt behandeld (cf. Pandectes Belges, V°, Tutelle nr 26, « Le principe directeur de la matière en ce qui concerne la garde de l'enfant est son plus grand intérêt; De Page, Bd. II, nr 123 : L'intérêt du mineur constitue l'idée

fondamentale de toute l'organisation de la tutelle);

Overwegende dat ondanks dit belang en met een opzet dat gelijk is aan bedrog aan de wet, de familieraad werd samengeroepen in de onwetendheid door de rechter van de werkelijke toestand, op een wijze die in regelrechte strijd is met artikel 407 en volgende B. W. B.;

Overwegende dat die beschikkingen uitwijzen dat wanneer de familieleden niet in voldoende aantal ter plaatse kunnen worden aangetroffen waar de voorgdij geopend werd, of binnen de 2 myriameter, de Vrederechter gehouden is de familieleden op te roepen die verder wonen, ofwel burgers uit de gemeente die bekend staan om met de vader en de moeder van de minderjarige betrekkingen van vriendschap te hebben gehad; dat hier bij gevolg meest aangewezen was het oproepen van appellant en van dezès vrouw, nadien de vrienden van de ouders Stieglitz die in Schaarbeek zouden gevonden zijn;

Overwegende dat geïntimeerde zelfs niet bewijst « oom » te zijn van het kind;

Overwegende dat hij in Antwerpen leeft en volstrekt geen bewijs levert dat hij het kind genegen is, dat hij het zelfs kent, dat het kind in zijn huishouden kan opgenomen worden of dat hij over de middelen beschikt om het degelijk op te voeden;

Overwegende dat de onregelmatige samenstelling van de familieraad de nietigheid van dezès beslissingen medebrengt wanneer zij in nadeel van de minderjarige geschiedt en met een kwaad opzet werd uitgelokt (Cass. 13 Juni 1881, P. 1881, I, 73, en 7 Februari 1893, P. 1893, IV, 112);

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;

Gehoord ter openbare zitting het advies van de Heer Advocaat-Generaal Willems,

Ontvangt het beroep, rechtdoende bij tegenspraak, doet te niet het vonnis van 12 Juli 1947, in zover het de vordering van geïntimeerde heeft aangenomen op grond van de aanwezige beschikkingen van voornoemde familieraad;

Doet die beraadslagingen te niet;

Zegt dat overgegaan zal worden, op aanzoek van het Openbaar Ministerie tot een nieuwe oproeping van de familieraad volgens de beschikkingen van artikel 407 en volgende van B. W. B.;

En alvorens recht te doen, over de vordering van appellant, en over de andere punten van de conclusies, verwijst de zaak naar de algemene rol;

Verwijst geïntimeerde in de kosten der procedure voor de Vrederechter en in de helft der andere gerechtskosten van de twee instanties;

Behoudt de wederhelft der kosten voor.

NOOT. — Betreffende de rechtspraak t.a.v. van de bepalingen van artt. 407 e.v. B.W. en t.a.v. de sanctie bij begane onregelmatigheden : vgl. Kluyskens, Personen- en Familierecht, nr 681 e.v.; De Page, II, nrs 114 e.v.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN
(Zetelende in hoger beroep)

1e Kamer. — 27 Januari 1948.

Voorzitter : M. Colle.

Rechters : M. M. Peeters en Senelle.

Pleiters : Mrs. Anciaux en Hermans.

Huur en verhuur. — Pacht van hoeve en land. — Verdwijning van de gebouwen tengevolge van toeval. — Verbreking van rechtswege.

Een pachtovereenkomst is van rechtswege verbroken, wanneer de gebouwen tengevolge van toeval, volledig verdwenen zijn. Deze omstandigheid, waardoor de exploitatie van het landbouwbedrijf niet meer mogelijk is, moet in concreto als een totale vernietiging in de zin van art. 1722 B.W. beschouwd worden.

Van de Venne t/ Michiels.

Gezien de processtukken en onder meer het vonnis in regelmatige vorm voorgelegd, dat tegensprekelijk tussen partijen uitgesproken werden door de Heer Vrederechter van het kanton Diest in dato 2 Mei 1945;

Aangezien beroeper hoger beroep instelde bij exploit van deurwaarder Albert Gerard, van Diest, de dato 27 Juli 1945;

Aangezien het beroep regelmatig in de vorm en tijdig ingediend, ontvankelijk is;

Aangezien de oorspronkelijke vordering er toe strekt de pachtovereenkomst bestaande tussen de partijen te horen vernietigen wegens het verdwijnen van de gebouwen die samen met de landerijen het voorwerp van de pachtovereenkomst uitmaakten;

Aangezien beroeper een tegeneis instelt strekkende, na het vonnis a quo te hebben horen vernietigen, tot vermindering van de pachtprijs;

Aangezien wegens het verdwijnen van de gebouwen een der essentiële delen der pacht verdwenen is, zodanig dat het verpachte goed niet meer kan benut worden in de voorwaarden voorzien bij het aangaan van de pacht;

Aangezien het niet betwist wordt, dat beroeper die 75 jaar oud is, zelf de streek verlaten heeft en gaan wonen is bij zijn dochter te Antwerpen;

Aangezien beroeper beweert dat het specifieke kenmerk van een pachtkontraat hierin bestaat dat de grond het essentieel bestanddeel van het voorwerp der pacht uitmaakt en dat de eventueel daarbij horende woning slechts een accidenteel bestanddeel is; dat ingeval de woning door overmacht vernietigd werd, slechts het accidenteel gedeelte van het voorwerp der pacht verdwenen is, terwijl het essentiële, de grond, blijft voortbestaan en dat het bijgevolg verkeerd is te beweren dat het voorwerp ener pachtovereenkomst als totaal vernietigd moet worden beschouwd wanneer enkel de woning vernietigd werd;

Aangezien artikel 1722 in zijn alinea 1 bepaalt dat indien het verhuurde goed door toeval geheel te niet gegaan is, de huur van rechtswege verbroken is; dat de onmogelijkheid om van een zaak te genieten in de zin waarin toepassing van het

hierboven vermeld artikel mogelijk is, niet absoluut moet zijn, theoretisch gezien en dat die onmogelijkheid dan ook niet in abstracto maar in concreto moet nagezien worden; dat het onbetwistbaar is dat beroeper in de onmogelijkheid gesteld is van het verhuurde goed op een normale wijze te genieten door de totale vernietiging der gebouwen, dat het zonder belang is van een andere kant dat de gronden onaangeroerd zijn gebleven, daar de uitbating van het landbouwbedrijf niet meer mogelijk is, dat het hier dus wel een totale vernietiging geldt in de zin door artikel 1722 alinea 1 voorzien en dat bijgevolg de pacht als van rechtswege verbroken dient beschouwd te worden;

Aangezien het betalen van de prachtprijs op 4 April 1945, pachtprijs die vervallen was op 15 Maart 1945, nadat de dagvaarding op 8 Maart 1945 betekend werd, niet van aard is om te aanvaarden dat beroepene aan een of ander recht zou verzaakt hebben;

Aangezien de tegeneis van beroeper als ongegrond voorkomt om de redenen hierboven uiteengezet;

Aangezien de eerste rechter dus met reden heeft gezegd dat de totale verdwijning van de gebouwen in de verpachting van een hoeve en land moet beschouwd worden als aanleiding gevende tot toepassing van artikel 1722, alinea 1;

Om deze redenen

en deze niet tegenstrijdig van de eerste Rechter; De Rechtbank,

zetelend in tweede aanleg;

Ontvangt het beroep en er over rechtdoende verklaard het ongegrond;

Bevestigt het vonnis van de eerste rechter en zegt dat de pachtovereenkomst tussen partijen gesloten verbroken is ten laste van beroeper, verwijst deze tot de kosten van beide gedingen; verklaart de eis van beroeper ongegrond en wijst hem af.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

3e Kamer. — 13 Januari 1948.

Voorzitter : M. Dellois.

O. M. : M. de Thibault de Boesinghe.

Pleiters : Mrs. Nauwelaers en De Keersmaecker.

Aansprakelijkheid van politieke delinquenten. — Actie van de staat gesteund op het verderfelijk voorbeeld aan medeburgers.

Tot grondslag van een schadevergoedingsactie van de staat tegen politieke delinquenten kan niet dienen het verderfelijk voorbeeld, dat door het plegen van het misdrijf aan de medeburgers gegeven wordt.

Belgische Staat (min. van Financiën) t/ Van Lommel.

Gezien artikel 4 en volgende der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Gelet op de dagvaarding betekend op 27 September 1947 door deurwaarder Baiwir uit Elsene;

Gelet op de conclusies der partijen;

Overwegende dat de eis tot betaling strekt van een vergoeding, groot 100.000 frank; dat de eis als oorzaak heeft de fouten door verweerder onder de

bezetting begaan, fouten die hierin bestaan dat hij afdelingsleider was van het V.N.V. te Zellick, dat hij bedrijvig was in Arbeidsorde en later propagandist voor de « Unie »; dat hij zich aan verklikking schuldig zou hebben gemaakt ten nadele van de heer X.;

Overwegende dat dit laatste feit, al ware het be-
wezen, aanlegger niet heeft benadeeld;

Overwegende dat het begaan der aangevoerde overige feiten voortspruit uit een vonnis van de Krijgsraad te Brussel, in dato 12 November 1946, dat kracht van gewijsde heeft verkregen;

Overwegende dat verweerder tot het benadelen heeft bijgedragen der goede faam van de Belgische gemeenschap; dat door aanlegger geen andere schade wordt bewezen;

Overwegende dat door aanlegger tot staving van zijn eis wordt aangevoerd, dat verweerder een verderfelijk voorbeeld aan zijn medeburgers heeft gegeven;

Overwegende dat door alle delinquenten een min of meer verderfelijk voorbeeld wordt gegeven; dat dit kwaad door de min of meer strenge bepalingen der Strafwet en hare toepassingen verholpen wordt; dat het algemeen belang, dat het tegengaan van dergelijke voorbeelden vereist, aldus door de strafwet en de openbare vordering beschermd wordt; dat mocht een burgerlijke vordering van de Staat op dit belang steunen, dan zou de Staat, zoals de gemeenten en provinciën, niet gerechtigd wezen als burgerlijke partij op te treden telkens als een misdrijf is gepleegd (verg. Cass., 1 December 1930, Pas. 373; 10 November 1937, Pas. 338, aangehaald door De Page, Droit civil, I Band, 2e uitgave, nr 510);

Overwegende dat aanlegger door de hieronder bepaalde vergoeding met terugbetaling zijner proceskosten schadeloos zal gesteld worden;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gehoord de heer de Thibault de Boesinghe, substituut Procureur des Konings, in zijn gedeeltelijk eensluidend advies;

Rechtdoende op tegenspraak en alle verdere of tegenstrijdige conclusies afwijzende;

Veroordeelt verweerder om aan aanlegger de som van één frank te betalen met de gerechtelijke rente;

Verwijst hem in de kosten, begroot op 1.010 frank voor Meester Cailliau, pleitbezorger, en op 505 frank aan Meester Lambeau, pleitbezorger;

Behalve wat de kosten betreft, verklaart huidige vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande beroep en zonder kosten.

NOOT. — Vgl. betreffende de rechtspraak van deze kamer der Brusselse rechtbank vonnis van 20 November 1947, R.W. 1947-1948, 678.

De aangehaalde arresten van het Hof van cassatie van 1 December 1930 en 10 November 1937 (Pas. I, 1930, 373 en 1937, 337) hebben betrekking op de actie van een gemeente, gesteund op een beweerd moreel belang, dat de gemeente zou bezitten om haar met betugelende straffen gesanctioneerde reglementen te zien naleven. De ontvankelijkheid van deze actie wordt ontzegd omdat het « zedelijk belang » van de gemeente beschermd wordt door de strafvervolgingen en de uitgesproken straffen. Ons hoogste gerechtshof zegt in het arrest van 10 November 1937, dat de schade, die krachtens art. 3 van de wet van 17 April 1878 aanleiding tot een burgerlijke partijaanstelling kan geven, niet slechts gesteund moet zijn op een strafbaar feit, maar ook op een aan de persoon of zijn goederen toegebracht nadeel.

De andere thesis van dit vonnis, dat de staat « zedelijke schade » geleden heeft tengevolge van de benadeling van « de goede faam der Belgische gemeenschap », is afgeleid

uit de beschouwingen van De Page over de rechtspersoon in het eerste deel van zijn handboek, nr 510. Het komt ons echter gewaagd voor, theoriën over de rechtspersonen, die door de staat in het leven worden geroepen met een welomschreven doel, mutatis mutandis op de schepper van deze rechtspersonen zelf toe te passen. Het doel van de staat verschilt uiteraard met dit der rechtspersonen, onverschillig of zij van privaat- of van publiekrechtelijke aard zijn. De « rechten » van de staat, — in zoverre men van rechten kan spreken — zijn uitsluitend afhankelijk van het doel, dat hij moet nastreven en van de taak, die hij moet vervullen. Men kan de werkelijkheid niet wegedeneren met behulp van onhoudbare constructies en overbodige en verwarrend stichtende ficties.

Vgl. verder noot van A. G. onder cassatiearrest van 22 December 1947, R. W. 1947-1948, 665.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE LEUVEN

3e Kamer. — 29 Januari 1948.

Rechter : M. Rubbrecht.

Substituut : M. Declercq.

Arbeidsongeval. — Ontvankelijkheid van de vordering der burgerlijke partij tegen een verdachte door het slachtoffer van een arbeidsongeval, aangestelde van dezelfde werkgever.

Het slachtoffer van het arbeidsongeval mag zich burgerlijke partij stellen tegen een verdachte, aangestelde van dezelfde werkgever, die door zijn misdrijf schade heeft berokkend.

De aangestelde wordt, ten overstaan van de wetgeving inzake arbeidsongevallen, met een derde verantwoordelijke persoon gelijkgesteld, hetgeen verhindert dat door een beroep op artikel 1384 B.W., de werkgever burgerlijk-verantwoordelijk zou worden gesteld voor de schade, door de misdrijfplegende aan gestelde veroorzaakt. Ook in dit geval zal de werkgever alleen tot beloop van de forfaitaire vergoeding kunnen aangesproken worden.

Openbaar Ministerie t/ Vanderzeypen.

Gezien de stukken van het onderzoek;

Gehoord de getuigen in hun verklaringen;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn vordering en de burgerlijke partij;

Gehoord de verdachte in zijne middelen van verdediging;

De Rechtbank beslissende op tegenspraak;

.....

Wat betreft de vordering der burgerlijke partij;

Aangezien verdachte beweert dat de vordering der burgerlijke partij niet ontvankelijk is, omdat de feiten een arbeidsongeval uitmaken en artikel 19 van het koninklijk besluit van 28 September 1931, houdende de samengeordende wetten op de arbeidsongevallen, aan een arbeider zou verbieden krachtens artikel 1382 Burgerlijk Wetboek vergoeding te vorderen wanneer de schade werd toegebracht door een ander arbeider van hetzelfde bedrijf;

Aangezien er uit de voorbereidende werken van de wet op de arbeidsongevallen blijkt dat de wetgever, ter zake van misdrijven, niet van de regel van artikel 1382 Burgerlijk Wetboek heeft willen afwijken en bovendien bij de herziening der wet in 1930, in het Parlement de thans door verdachte ingeroepen thesis werd verworpen (Verbreking, 23 Mei 1935, Revue de droit pénal, blz. 1328);

Aangezien men dus moet aanvaarden dat de arbeider die een misdrijf pleegt dat misschien tege-

lijk een arbeidsongeval oplevert, niet ontsnapt aan de gewone burgerlijke verantwoordelijkheid en ten aanzien van de toepassing van voormeld artikel 19 derde lid met een derde gelijk gesteld wordt, zodat artikel 1384 Burgerlijk Wetboek tegenover het bedrijfshoofd niet kan worden ingeroepen;

Aangezien dienvolgens de vordering der burgerlijke partij in ieder geval ontvankelijk is;

Aangezien het echter niet mogelijk is thans de opgelopen schade naar behoren te schatten, daar de burgerlijke partij nog in behandeling is en een deskundig onderzoek zich opdringt;

Aangezien het billijk is intussen een voorschot aan de burgerlijke partij toe te kennen;

Aangezien de gehele verantwoordelijkheid in hoofde van verdachte berust;

Om deze redenen :

en bij toepassing der artikelen 1382 van het Burgerlijk Wetboek, 392, 393, 399, 85, 40, 38, 44 van het Wetboek van Strafrecht; 194 van het Wetboek van Strafvordering; 2, 11, 12, 13, 14, 31, 32, 34, 35, 36, 36 en 41 der wet van 15 Juni 1935, door de Voorzitter alleenzetelend rechter aangeduid;

Verwijst de Rechtbank de verdachte tot een geldboete van 100 frank en tot de kosten gedaan door de openbare partij, bedragende in het geheel de som van 264 frank;

.....

Op burgerlijk gebied :

verklaart de vordering der burgerlijke partij ontvankelijk en gegrond en verwijst de verdachte om aan de burgerlijke partij een voorschot van 6.000 fr. met de gerechtelijke interesten te betalen;

Benoemt als deskundige de heer wetsdokter Marc Soete, wetsdokter te Leuven, dewelke na de wettelijke eed afgelegd te hebben voor zending zal hebben, het slachtoffer te onderzoeken en de graad en duur van de werkonbekwaamheid te bepalen;

Stelt de eedaflegging van de deskundige vast op 12 Februari 1948;

Voorbehoudt de kosten gedaan door de burgerlijke partij.

NOOT. — Wanneer het ongeval opzettelijk wordt veroorzaakt door een aangestelde van de werkgever rijst de vraag op, of het slachtoffer zich burgerlijke partij mag stellen vóór de Strafrechter. Destijds werd daarop ontkennend geantwoord (zie Verbrek. 30 Juni en 8 December 1913, Pas. 1913, I, 365, en Pas. 1914, I, 23), onder verwijzing naar de tekst van de wet van 1903 inzake arbeidsongevallen, art. 19, 3e lid, waar bepaald wordt dat het slachtoffer het recht behoudt tegen de personen, verantwoordelijk voor het ongeval, overeenkomstig het gemene recht, te vorderen, «buiten het bedrijfshoofd of zijn aangestelden». Nadat deze opvatting in het Parlement, tijdens de bespreking van de herziening van de wet op de arbeidsongevallen, in 1930, was bestreden, en eenstemmig was afgekeurd, zonder dat daarvan nochtans in de herziene tekst een spoor was achtergebleven, heeft een arrest van het Hof van Verbreking van 23 Mei 1935 (Pas. 1935, I, 254) op advies van Procureur-generaal Leclercq met de boven-aangeduide opvatting afgebroken. Geoordeeld werd dat de oorspronkelijke wettelijke tekst van art. 19, 3e lid, vatbaar was voor een meer billijke interpretatie. Het boven-vermelde vonnis van de Correctionele Rechtbank te Leuven van 29 Januari 1948 volgt de nieuwe rechtspraak van het Hof van Verbreking, en besluit dienovereenkomstig, dat de aangestelde die opzettelijk het ongeval heeft veroorzaakt de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor zijn misdrijf oploopt. Niets verhindert dat de vordering der burgerlijke partij ontvankelijk wordt verklaard. (Zie in gelijken zin F. Van Goethem, Beginselen van Sociale Wetgeving, blz. 203, en de aldaar vermelde rechtspraak; P. Horion, Législation Sociale, blz. 172, die nochtans oordeelt dat «cette solution, apparemment plus équitable, se concilie difficilement avec le texte de l'article 19».)

F. V. G.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

9e kamer. — 12 December 1947.

Voorzitter : M. F. De Jonge.

Referendaris : M. Naulaerts.

Pleiters : Mrs. R. Roland, loco R. Victor, en
R. Van Lennep.

Verkoop met recht van wederinkoop. — Uitoefening van dit recht binnen de overeengekomen termijn. — Bewijs t.a.v. derden.

Bij een verkoop met recht van wederinkoop blijft de koper onherroepelijk eigenaar, wanneer de verkoper zijn recht tot wederinkoop niet binnen de overeengekomen termijn heeft uitgeoefend. Bijaldien de wilsuiving van de verkoper tot uitoefening van het recht van wederinkoop kan volstaan, zal deze wilsuiving, om vaste datum te hebben, niettemin bij middel van een deurwaardersexploot of van een aangetekende brief moeten geschieden. (B.W. art. 1663 en 1328)

V. Sch. A. t/ B. J.

Overwegende, dat de gedaagde bij exploit van 26 Maart 1946 ten verzoeken van eiseres is gedaagd ten einde bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, te worden veroordeeld om binnen de 8 dagen na de uitspraak van het vonnis aan eiseres terug te bezorgen een platina armband en armbandhorloge, die hem werden toevertrouwd, en bij gebreke hiervan te worden veroordeeld om aan de eiseres te betalen als schadevergoeding de som van 75.000 fr. met de renten en de proceskosten;

Overwegende, dat de eiseres tot goedmaking van haar vordering heeft aangevoerd, dat zij in Februari 1940 van gedaagde te leen heeft ontvangen de som van 15.000 fr. voor een termijn van 3 maanden en hem de evenbedoelde juwelen in pand heeft gegeven; dat hoewel zij gedaagde de te leen ontvangen som voor de vervaldag terug heeft aangeboden, gedaagde in gebreke is gebleven die juwelen terug te geven; dat de waarde van die juwelen thans op 75.000 fr. kan worden begroot;

Overwegende, dat de gedaagde hiertegen heeft ingebracht : I. dat de eis niet ontvankelijk is, omdat eiseres zich in de dagvaarding voor handelaarster uitteffent en niet is ingeschreven in het handelsregister; II. dat de eis ook niet ontvankelijk is, omdat eiseres het bewijs niet heeft bijgebracht, dat zij eigenares is van bedoelde juwelen; III. dat de eiseres hare vordering reeds vóór de strafrechter heeft ingediend, dewelke ze heeft afgewezen; IV. dat er nooit een lening op pand is tot stand gekomen, doch een verkoop met recht van wederinkoop; dat eiseres haar vordering tot wederinkoop niet binnen de bedongen termijn heeft uitgeoefend en alzo haar recht heeft verwerkt;

Overwegende, ad I : dat eiseres tijdens het debat bewijs heeft bijgebracht, dat zij is ingeschreven in het handelsregister te Antwerpen onder nr 68641, weshalve het door gedaagde tegengeworpen middel van niet-procederen vervalft;

Overwegende, ad II : dat zo uit het strafrechtelijk onderzoek als uit de akte van optie van

15 Februari 1940 duidelijk blijkt dat de bedoelde juwelen het eigendom waren van de eiseres, en dat haar echtgenoot hierbij slechts als haar lasthebber heeft gehandeld;

Overwegende ad III : dat de rechtspreuk « Electa una via... » hier niet te pas komt; dat de door eiseres vóór de strafrechter ingestelde vordering een andere oorzaak had dan de onderwerpelijke, nu de gedaagde vóór de strafrechter werd vervolgd wegens oplichting (artikel 496 S. W. B.) en de burgerlijke vordering op dit misdrijf was gegrond, terwijl de onderwerpelijke eis is gegrond op een overeenkomst van lening op pand; dat er derhalve aangaande de huidige vordering geen gewijsde bestaat (D. P., D. B., Ve Action civile, nr 76);

Overwegende ad IV : dat de eiseres het bewijs schuldig is gebleven, dat er tussen partijen een lening op pand zou hebben bestaan; dat gedaagde heeft toegegeven, dat de eiseres hem in Februari 1940 een som van 15.000 fr. te leen heeft gevraagd; dat hij er aan heeft toegevoegd, dat hij zelf over dit bedrag niet beschikte en aan een zekere P. Nuyts heeft gevraagd; dat dit bedrag aan eiseres niet te leen werd gegeven, doch dat er een verkoop van de twee juwelen is tot stand gekomen, onder beding van wederinkoop, uit te oefenen binnen de 3 maanden;

Dat de stelling van gedaagde steun vindt in de akte van 15 Februari 1940, getekend door Nuyts en in het bezit van eiseres, luidend als volgt :

« Ik geef aan Madame Annie van Schoor ene » tot 15 Mei 1940 geldig blijvende optie tot aankoop » voor de som van 15.000 fr. van 2 juwelen, namelijk een armband en een armbandhorloge in » platina, met diamanten bezet »;

Overwegende, dat om de ondubbelzinnige termen van die akte ter zijde te stellen, de eiseres niet kan volstaan met haar loutere bewering en die van haar echtgenoot; dat het bewijs niet is bijgebracht, noch aangeboden, dat de verkoop met recht van wederinkoop slechts een verdichting zou zijn geweest en dat de partijen in werkelijkheid een lening op pand voor ogen zouden hebben gehad;

Dat er wel is waar achter een verkoop met recht van wederinkoop een overeenkomst van pandverkoop (contrat pignoratif) kan schuilen (al of niet gecombineerd met een lening), met het oogmerk de imperatieve regelen wat betreft de gerechtelijke pandverkoop te ontduiken; dat tussen de partijen echter de verdichting moet worden bezeugen, nu een contract, dat al de objectieve kenmerken van een verkoop met recht van wederinkoop vertoont, niet uiteraard als verdacht kan worden beschouwd;

Overwegende, dat blijkens artikel 1663 B. W. de koper onherroepelijk eigenaar blijft, indien de verkoper zijn vordering tot wederinkoop niet heeft uitgeoefend binnen de voorgeschreven termijn; dat de eiseres heeft beweerd, dat zij voor de vervalldag haar voornemen heeft bekend gemaakt haar recht van wederinkoop uit te oefenen, doch dat zij tegenover de desbetreffende ontkentenis van gedaagde geen bewijs of aanbod van bewijs heeft voorgebracht; dat bijaldien ook de wilsuiging van de verkoper kan volstaan tot de uitoefening van het

recht van wederinkoop, die wilsuiging nochtans, om vaste datum te hebben, uit een deurwaardersexploijt, althans uit een aangetekende brief moet blijken (De Page, IV, nr 320);

Dat de eiseres alzo niet kan worden geacht haar vordering tot wederinkoop binnen de bedongen termijn te hebben uitgeoefend, zodat de gedaagde onherroepelijk eigenaar is gebleven van de verkochte voorwerpen (artikel 1663 B. W.);

Dat mitsdien de eis niet voor toewijzing vatbaar is;

Gezien artikelen 2, 34 en 40 van de wet van 15 Juni 1935;

Ontzegt de eiseres hare ten deze ingestelde vordering en verwijst haar in de hierop gevallen kosten, tot de uitspraak aan zijde van gedaagde op 20 frank begroot; verleent akte aan gedaagde van zijn begroting van de eis.

NOOT. — De motivering betreffende de opgeworpen exceptie van gewijsde werd hierboven niet samengevat, daar de niet toepasselijkheid van art. 1351 B.W. al te duidelijk uit de uiteenzetting van de feiten blijkt. In dit verband moet er echter op gewezen worden, dat de rechtspreuk «Electa Una Via...» in ons recht niet meer bestaat. Zie casuïstie, 27 Mei 1943, Pas. 1943, I, 207 en de belangrijke noot daaronder van Procureur-generaal Cornil.

BIBLIOGRAPHIE

WIGNY, PIERRE. — *Principes généraux du droit administratif belge*. — Bruxelles, Les Editions De Visscher. — Etabl. Bruylant, 1947, 228 p.

De hoofdopsteller van dit weekblad heeft in een lezing, gehouden in 1942 bij de plechtige opening van het Hoger Instituut voor Bestuurswetenschappen te Antwerpen (Zie Rechtskundig Tijdschrift, 36e jaargang, blz. 203-246 : «De ontwikkelingslijn in de wetenschap van het administratief recht in België») terecht op het grote tekort aan synthese in onze administratiefrechtelijke literatuur gewezen. Hij zegde toen : «Hier stellen wij (ter zake van samenvattende werken en handboeken van administratief recht) vooral een groot tekort vast aan synthetisch vermogen. Met nauwgezette vlijt worden alle wetten, besluiten en omzendbrieven uitgepluisd en worden de oneindige gegevens van de rechtspraak, met dikwijls zo tegenstrijdige tendenzen, aan elkaar gerijgd, doch het geheel is een al te moeilijk verteerbare kost, die de afkeer voor zoveel juristen voor de administratiefrechtelijke wetenschap zo gemakkelijk verklaart.

Het blijft al te zeer geparaphraseer van wettelijke teksten en jurisprudentiële casuïstiek. De sterke syntheticus, die in die warboel eenheid zou weten te scheppen, die de administratiefrechtelijke handelingen zou aanknopen aan enkele algemene beginselen en in deze tak van het administratief recht zou verwezenlijken wat aan sommigen zo uitstekend gelukt is voor burgerlijk recht of strafrecht, is nog steeds te vinden.»

Deze wens van vijf jaar geleden is thans grotendeels in vervulling gegaan door het hier aangekondigde werk van P. Wigny, dat een beknopt maar uitstekend overzicht van de algemene beginselen van het Belgisch administratief recht geeft.

Bepalend voor de indeling en de uitwerking van zijn boek is de definitie van het administratief recht, die de auteur vooropstelt. Zij luidt als volgt : «Le droit administratif est cette branche du droit public interne,

grâce à laquelle les différents services publics qui sont groupés en administration de l'Etat, des provinces, des communes, ou sont sous la dépendance de ces administrations, et qui constituent généralement des personnes publiques, sont régis dans le cadre du droit constitutionnel, par des règles spéciales au point de vue de leur organisation et de leur fonctionnement.» Deze omschrijving toont duidelijk aan, hoe Wigny de openbare dienst als de fundamentele werkelijkheid van het publieke leven en als het basisbegrip van het administratief recht omvat. Het is daarom niet te verwonderen, dat hij, ook met een beroep op het gezag van Jèze, het begrip van de openbare dienst, als de enige rechtvaardiging voor het bestaan van een bijzonder, administratief recht aanziet.

Na een verdediging van de voorgestelde begrips-omschrijving in een inleidend hoofdstuk worden in het werk achtereenvolgens behandeld: de juridische entiteiten van het administratierecht (de openbare diensten, de privaats- en publiekrechtelijke personen belast met en openbare dienst, het statuut van sommige publiekrechtelijke personen), die hun toegewezen actiemiddelen (de juridische werkwijzen in het algemeen, de agenten van openbare diensten, de goederen: publiek- en privaats domein en de «verbintenissen»), en tot slot, het vraagstuk van de jurisdictie.

Deze vermelding van de verschillende titels en hoofdstukken geeft enigermate een idee over de behandelde stof, echter niet over de talrijke en belangrijke problemen, die werden gesteld en aangeraakt en in het opgebouwd systeem hun plaats kregen toegewezen. Om zich ten volle rekenschap te geven van de grote verdiensten van Wigny's schets en van de heldere en zakelijke wijze, waarop hij dit doet, moet men het boek zelf lezen. Het werkt verruimend in talrijke opzichten, niet slechts voor de publiek- maar ook voor de privaatrechtelijke jurist.

In deze korte bespreking is het natuurlijk niet doenlijk hier dieper op in te gaan, maar toch willen wij in het bijzonder de aandacht vestigen op de problemen van het publiek en privaats domein, van de contracten, van de onrechtmatige daad, van het bestaan van administratieve naast burgerlijke en politieke rechten, oude vraagstukken ongetwijfeld, maar die, door de principiële wijze, waarop zij door Wigny gesteld worden, nopen tot een herziening van standpunten en een zoeken naar nieuwe oplossingen. De leer van het Hof van Verbreking t.a.v. deze verschillende kwesties blijkt tegen de bondige maar beginselvaste kritiek van de auteur, niet bestand.

Zeker, er rijzen bij het lezen van Wigny's boek, talrijke vragen, waarop geen antwoord gegeven wordt; er kan kritiek worden uitgebracht en men kan van mening verschillen met hem over sommige kwesties en opvattingen. De auteur was zich hiervan bewust, noemt zijn boek daarom, overdreven bescheiden, een eerste proeve, «une ébauche qui aura été utile si elle incite les chercheurs plus qualifiés, à approfondir ces difficiles questions». Maar dit alles neemt niet weg, dat het een der meest waardevolle, in ons land verschenen bijdragen is tot de wetenschap van het administratief recht!

D. W.

E(erste) N(ederlandsche) S(ystematisch) I(ngerichte) E(ncyclopedie). — Deel III, blz. 120-130: **Overzicht van recht en rechtspraak.** — Amsterdam, Ensie, 1947.

In het Overzicht van recht en rechtspraak behandelt Mr. W. Den Boer de Oudheid en beschrijft hij achtereenvolgens het oude Oosten (waarbij hoofdzakelijk op

de saecularisatie van het recht door koning Hammoe-rabi (ca. 1700 v. C.) wordt gewezen), en Hellas, waar de nadruk valt op saecularisatie en religieuze gebondenheid, evenals op het onderscheid tussen Oosters en Grieks recht, op de codificatie in de polis, vooral in Athene, de volksrechtspraak — de heliaia — en wijst vervolgens op de winst en het verlies van het hellenistische recht t.o.v. het polisrecht. De grootste plaats is natuurlijk ingeruimd aan het Romeinse recht: achtereenvolgens schetst hij Rome als rechtgever van alle volkeren, de scholing der Romeinse juristen niet in de afgetrokkenheid van de studeerkamer, maar te midden van de woelige drukte van het forum, het werk der praetoren, de keizer en de rechtspraak, de macht van het vaderlijk gezag en de rol van Justinianus, «de boedelberedderaar op juridisch gebied».

Mr. S. J. Fockema-André jr. behandelt de periode der Middeleeuwen en der Moderne Tijden: in een eerste stuk wordt zeer synthetisch geschilderd het Romeinse en Germaanse recht naast elkaar levend in de vroege middeleeuwen, de hernieuwde studie van het Romeinse recht sinds de XIIe eeuw, de receptie van het Romeinse recht, de costumen en landrechten, de invloed van het Humanisme. Voor het strafrecht wordt in die periode alleen De Damhoudere vernoemd.

Een tweede stuk handelt over de juristenstand der XVIe en XVIIe eeuwen: de opleiding der juristen, de graad van licentiaat en doctor en de meestertitel, en de betekenis van de juristenstand.

Een derde stuk behandelt de rechtsopvattingen in de XVIIIe en XIXe eeuwen: de nieuwe stromingen, de codificatie, de inleiding der codes, de common law in Engeland, de historische rechtsschool en de nieuwste stromingen.

Een vierde stuk behandelt de rechtspraak: in vroege middeleeuwen de volksrechtspraak, de rechtspraak der schepenen, de rechtspraak door een koninklijke raad (oprichting in 1215 van de Court of Common Pleas, in 1319 van het Parlement te Parijs, in 1495 van het Reichskammergericht, in 1473 van het Parlement te Mechelen en in 1582 van de Hoge Raad voor Holland, en Zeeland); daarnaast wordt de rechtspraak in de steden en het streven naar uniform recht belicht.

Een laatste stuk handelt over de rechtsvordering: accusatoir en inquisitoriaal proces, weergeld en straf, de opkomende humanitaire stromingen sinds 1600 in Noord-Nederland (oprichting van tuchthuizen en afschaffing der heksenvervolgingen), de administratieve rechtspraak, de burgerlijke rechtsvorderingen en de arbitrage.

Een tiental plaatjes, een schets over de omvang der rechtsgeleerdheid vóór de Franse Revolutie en een kaartje met de voornaamste rechtskringen in Nederland vóór de Codificatie (1809) illustreren dit belangwekkend overzicht.

Een werk als deze encyclopedie kan uiteraard niet volledig zijn, en is ongetwijfeld ook niet voor de vakman bestemd. Betreurd mag alleen hier worden, dat niet voldoende aandacht is besteed aan de rechtsontwikkeling in het Zuiden, vooral na de scheiding.

L. Th. M.

Vlaamse Juristen

Abonneert U op het
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

WETGEVING

WET van 21 FEBRUARI 1948 betreffende de vergoedingen toe te kennen aan de plaatsvervangende magistraten, die regelmatig functies van werkend magistraat waarnemen.

Karel, Prins van België, Regent van het Koninkrijk, Koning Leopold III, door 's vijands toedoen, zich in de onmogelijkheid bevindende om te regeren,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstigen, Heil.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

Artikel 1. Ongeacht de artikelen 228 en 229 der wet op de rechterlijke inrichting, heeft de plaatsvervangende magistraat die, gedurende ten minste drie achterevolgende maanden, regelmatig de functies van werkend magistraat vervult ter vervanging van een tot andere functies benoemde of aangestelde ambtsvoerder of van een overleden ambtsvoerder, recht op een maandelijks vergoeding in verhouding tot de verleende prestaties, zelfs ingeval de wet tot uitsluit van bepaalde rechterlijke benoemingen niet de benoeming van een nieuwe ambtsvoerder mocht toelaten.

De Minister van Justitie zal bij ministerieel besluit de wijze van toepassing van onderhavige wet vaststellen.

Art. 2. Deze vergoeding zal, voor de plaatsvervangende magistraten die regelmatig al de functies van de werkende magistraat vervult, de helft bedragen van de aan de functie van de vervangen magistraat verbonden wedde, zoals deze is vastgesteld bij artikel 1 der wet van 30 Juli 1928 betreffende het bezoldigen van de leden van de rechterlijke orde, gewijzigd bij het koninklijk besluit nr 206 van 8 October 1935 en bij artikel 1 van de wet van 14 Augustus 1947 betreffende de wedden van de magistraten van de rechterlijke orde.

Art. 3. Deze wet heeft uitwerking met ingang van 3 September 1944.

Kondigen de tegenwoordige wet af, bevelen dat zij met 's lands zegel bekleed en door het Belgisch Staatsblad bekend gemaakt worde.

RECHTERLIJK LEVEN

HULDIGING VAN DE HEER ERE-VREDERECHTER PETIT TE IEPEL

Vrederechter Joseph Petit, die Woensdag, 4 Februari werd gehuldigd, is te Ieper geboren de 22 November 1877. Hij is Ieperling uit hart en ziel. In Oktober 1901 promoveerde hij tot Dokter in de rechten en legde de eed van advokaat af. Daarna werd hij als stagist bij de balie van Ieper ingeschreven. Intussen verwierf hij aan het hoger instituut van wijsbegeerte bij de Hogeschool van Leuven, het diploma van Licentiaat in de wijsbegeerte.

Naderhand, werd hij in Maart 1904 benoemd tot bureeloverste van het arrondissementscommissariaat te Ieper.

Bij K. B. d.d. 19 Mei 1906 werd hij als vrederechter aangesteld van het kanton Poperinge, en bij K. B. dd. 10 December 1921 werd hij vrederechter van het eerste kanton te Ieper benoemd.

Daarenboven, van 27 Maart 1920 tot April 1924 nam hij het ambt waar van Ondervoorzitter, en vanaf April 1924 tot 15 December 1935 dit van voorzitter eerst van de Rechtbank voor oorlogsschade van het arron-

dissement Ieper, en daarna van voorzitter van de zelfde rechtbank samen met die van Veurne.

Iedereen bewaart het aandenken van de ontelbare diensten welke hij met het diepste rechtvaardigheidsgevoel, met de grootste objectiviteit en onpartijdigheid, aan duizenden zijner medeburgers bewezen heeft.

Vrederechter Petit, zoals men weet is ook een flink jurist. Zijn talrijke bijdragen over allerlei rechtsgeleerde onderwerpen die meestal in het gewaardeerde en gezaghebbende « Tijdschrift der vrederechters » verschenen hebben zijn naam alom bekend gemaakt. Enkele zijner studies werden in de rechtsgeleerde middeelen zeer gunstig onthaald en worden regelmatig geciteerd. Onder de jongst gepubliceerde melden wij : een omstandige in het Nederlands geschreven nota betreffende een zeer kies vraagstuk van internationaal privaatrecht : wanneer de erflater woonachtig was en gestorven in Frankrijk, is de voorzitter ener Belgische rechtbank al dan niet bevoegd om de bewaargeving te bevelen van het eigenhandig testament waarbij die erflater over zijn onroerende goederen in België gelegen beschikt, en om de inbezitstelling van die goederen aan de algemene legatarissen toe te staan? (Journal des Juges de paix, 1942).

L'établissement ou le Rétablissement des servitudes par destination du père de famille : L'article 694 contre l'article 692 (Ibidem 1942).

Délation du serment litisdécisoire à une pluralité de défendeurs. Serment prêté par les uns, refusé par les autres. — Relativité des effets, tant de la prestation que du refus du serment. — Etude sur les articles 1361 et 1365 du Code Civil. (Ibidem 1945).

Les juges de paix, les tribunaux civils ou de commerce, les cours d'appel peuvent-ils, en cas d'urgence, ordonner l'exécution de leurs jugements ou arrêts, sur la minute? (Ibidem 1945).

L'action spéciale ou réhabilitation de la loi du 9 juillet 1894 peut-elle se cumuler avec l'action en nullité dans les ventes d'animaux de boucherie reconnus impropres à la consommation? Etude sur l'arrêt de Cassation du 23 novembre 1933 (Ibidem. 1946).

* * *

Aan de heer ere-vrederechter Petit werd hulde gebracht door de heer Matton, voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, door de heer procureur des Konings, de heer vrederechter Ghestem en de heer Butaye, stekhouder der balie.

Daarna nam de heer Petit zelf het woord en weidde uit over de waarde en de belangrijkheid van de vrederechten. Hij beschreef hun ontstaan, hun groei, en vestigde de bijzondere aandacht van zijn achtbare toehoorders op de rol die er het moderne rechtsleven aan de kantonale magistratuur is beschoren. In het begin, zeide hij, volgens Thouret, de verslaggever over het ontwerp van de wet van 24 Oogst 1790 bij welke de Franse Assemblée Constituante, minstens in hun huidige vorm de vrederechten in leven riep, was het volstaande om vrederechter te worden « d'avoir les lumières de l'expérience, un bon jugement et l'habitude des contestations. »

De warme hulde, zeide verder de achtbare spreker, die Ued. mij zoëven hebt toegebracht, richt zich voorzeker ook, in uw gedacht, tot die hoogst sociaal nuttige instelling, de instelling van het vrederecht, dat zo klein begonnen, opgewassen is tot een der hoofdelementen onzer rechterlijke organisatie.

Ued. kent het voortreffelijk werk van Mazeaud betreffende de Burgerlijke verantwoordelijkheid. In de voorrede merkt Capitant op dat de drie grote problemen die zich, aan de moderne leer en rechtspraak opdringen, de volgende zijn : het probleem der Burgerlijke, buiten-

contractuële verantwoordelijkheid; het vraagstuk der conventionele middelen bij welke de contracterende partijen zich tegen het devaluëren der munt kunnen vrijwaren; de allergewichtigste kwestie van de wettelijke regeling der huurovereenkomsten en landpachten.

Indien de opvatting van Prof. Capitant juist is, en de door hem aangeduide problemen wel deze zijn die het hedendaagse rechtsleven beheersen, dan wordt het ons gemakkelijk de betekenis te bepalen van het kantonaal gerecht voor onze algemeene rechterlijke organisatie. Buitencontractuële verantwoordelijkheid: de gewone bron dezer verantwoordelijkheid is te vinden in de ongevallen, hoofdzakelijk in de werkongevallen, en in die van het vervoer en verkeer. Ere dus aan wie ere toekomt. Iedereen weet dat het de vrederechters zijn, die met hulp van de rechtbanken van eerste aanleg en onder toezicht van het verbrekingshof, de veelzijdige rechtspraak in zake werkongevallen uit het niet «ex nihilo» geschapen hebben. Aan de vrederechters behoort het eveneens de talloze gedingen te beslechten waartoe de verkeersongevallen in zover er geen lijfschade mede verbonden is, aanleiding geven. Verder voor wat de betwistingen nopens de huurovereenkomsten en de landpachtcontracten betreft, is het onnodig dat ik U Heren Magistraten en Heren advocaten, vertoon dat de vrederechters hier in een dubbele hoedanigheid optreden, tevens als middelaars en rechters, voornamelijk wanneer het geschil loopt over de toepassing van de bijzondere huishuurwetten.

Zo blijkt het dat bij het oplossen van de rechtsproblemen door prof. Capitant aangeduid, de rol der moderne vrederechters er een van het allergrootst belang is.

Zulk is voor hen een aanzienlijke eer maar ook een grote last.

Laat ons hopen dat zij aan de heerlijke en verhevene taak die de wetgever hun opdraagt nooit zullen tekort komen.

De gevierde spreker besloot met zijn toehoorders herhaaldelijk te bedanken.

En Ued. zult mij voorzeker allen goedkeuren, voegde hij er bij, dat ik het als een dringende plicht beschouw, alvorens te eindigen een woordje dank toestuur tot mijn zeer bekwame en zeer verkleefde medewerker, de heer griffier Delanote, die mij hier zo getrouw gedurende 26 jaar, bij het uitoefenen van mijn ambt ter zijde stond.

De Heer Vrederechter Petit werd langdurig toegejuicht.

Eenieder wenst de heer ere-vrederechter een gelukkige en langdurige rusttijd en rekt verder op zijn gewaardeerde medewerking en bijdragen tot bevordering van de rechtswetenschap.

RECHTERLIJKE ORDE

Bij besluiten van de Regent van 21 Februari 1948:

Is de heer Hallemans, rechter in de rechtbank van 1° aanleg te Antwerpen, op zijn verzoek, ontlast van zijn ambt van onderzoeksrechter bij die rechtbank.

Is aangeduid om gedurende een termijn van drie jaren, met ingang van 28 Februari 1948 het ambt van onderzoeksrechter bij de rechtbank van 1° aanleg te Antwerpen, waar te nemen, de heer Jans, bijgevoegd rechter in die rechtbank.

Bij besluit van de Regent van 21 Februari 1948, zijn aangesteld in de rechtbank van koophandel te Brussel:

Tot rechter:

De heer Heursel (G. J. M.), plaatsvervangend rechter in die rechtbank.

Tot plaatsvervangend rechter:

De heren Cordier (L. J. R.), gedelegeerd beheerder van de N. V. «Roger et Galet», te Ukkel;

Denolin (J. P. R.), beheerder-gerant van de P.V.B.A. «Etablissements Denolin», te Vorst.

Ontheffing van de verplichting om in de hoofdplaats van het rechtsgebied te verblijven is verleend aan de heren Cordier en Denolin.

Bij besluit van de Regent van 21 Februari 1948, dat van kracht wordt op 30 September 1948, is de heer Deleu (F. J. E.), ontzet uit zijn ambt van griffier titulaire bij de rechtbank van koophandel te Antwerpen.

Bij besluit van de Regent van 25 Februari 1948 zijn aangesteld in de rechtbank van koophandel te Gent:

Tot rechter:

De heren Van den Bos (A.), plaatsvervangend rechter in die rechtbank;

Van Hoorebeke (P.), plaatsvervangend rechter in die rechtbank;

Tot plaatsvervangend rechter:

De heren de Buck van Overstraeten (S.), wisselagent te Gent;

De Vreux (W.), aannemer te Gent.

MEDEDELINGEN

43ste CONFERENTIE VAN DE INTERNATIONAL LAW ASSOCIATION TE BRUSSEL

De International Law Association zal haar 43ste conferentie houden te Brussel van 20 Augustus tot 4 September 1948. De vergaderingen zullen worden gehouden in het gebouw der universiteit; volgens het voorlopig programma zullen worden behandeld de navolgende onderwerpen: 1° «Human Rights»; 2° «Commercial Arbitration»; 3° «Divorce»; 4° «Conflict of Laws (Agency, etc.)»; 5° «International Companies»; 6° «Rights to the Subsoil of the Sea». Bijzondere luister zal aan de conferentie worden bijgezet door het feit, dat I. L. A. dit jaar haar 75-jarig bestaan herdenkt. Diverse feestelijkheden zullen in verband hiermede worden aangeboden.

INSTELLING VAN EEN JURIDISCHE DRIELANDENCOMMISSIE

Ingevolge het overleg tussen de ministers van Justitie van België en Nederland, waarbij zich later de minister van Justitie van het Groot-Hertogdom aansloot, is, volgens een mededeling in de Benelux-pers verschenen, een overeenkomst gesloten met het oog op de instelling van een drielandencommissie, die tot een vergelijkende studie zal overgaan van de wetgeving der drie betrokken landen.

Deze commissie heeft eveneens tot opdracht de middelen en de mogelijkheden te vinden ten einde een-eenvormigheid te verwezenlijken in de rechtsprincipes en in de analogie der juridische oplossingen. Zij zal eventueel aan de respectieve ministers voorstellen dat zij in hun nationale wetgeving die principes of zelfs elke wettelijk zouden opnemen die de eenvormigheid of de rechtsunificering zouden bepalen.

Naar verluidt zal de commissie in April te Brussel bijeenkomen. Hoewel zij in de Belgische hoofdstad zal gevestigd zijn, zal zij in Den Haag of in Luxemburg vergaderingen kunnen beleggen. Zij zal kunnen onderverdeeld worden in sub-commissies, die zich met de diverse takken van het recht zullen bezighouden. Zij zal

samengesteld zijn uit 13 leden. Als Universiteitshoogleraren 5 Belgen, 5 Nederlanders, 3 Luxemburgers en 13 plaatsvervangers. De voorzitter zal voor een periode van 3 jaar worden verkozen. Om de beurt zal het een Belg of een Nederlander zijn. De ondervoorzitter zal een Luxemburger zijn, terwijl een Belg het algemeen secretariaat zal waarnemen.

† PROF. MR. JOSEPH VAN DE VORST

Op 25 Februari jl. is te Gent de bekende oud-hoogleraar Joseph Van de Vorst overleden. Als hoogleraar aan de Gentse universiteit, als auteur en als medewerker aan talrijke tijdschriften heeft de overledene een grote invloed uitgeoefend.

Ondanks zijn leeftijd — hij was geboren te Antwerpen op 22 December 1871 — heeft hij tot op het laatste ogenblik als directeur van de « Revue pratique du notariat belge » en als mede-directeur van de onlangs gestichte « Revue critique de jurisprudence belge », zijn man gestaan. Zijn laatste noten in deze tijdschriften getuigen nog immer van zijn scherpe juridische geest en van zijn hoge opvatting van de taak der rechtswetenschap en der rechtspraak.

Zijn nagedachtenis zal bij zijn studenten en bij allen die hem kenden of gelezen hebben, bewaard blijven.

De redactie van het Rechtskundig Weekblad betuigt aan de familieleden haar welgemeend rouwbeklag.

Overzicht der Rechtsliteratuur

BELGIE

- BOOT, Dr F. R., *De Financiering der sociale verzekering*. Brussel, Elsevier, 1947, 120 blz.
- CAEYMAEX Ludo, *Les Principes de la vente F.O.B.*. Bruxelles, Bruylant, 1948, 68 p.
- COLLIN, Fernand, *Strafrecht*. Brussel, Huis Larcier, 1948, 308 blz. (Belgisch publiek- en privaatrecht).
- DIEVOET, E. VAN, *Le droit civil en Belgique et en Hollande de 1800 à 1940. Les Sources du droit*. (Contribution à l'histoire du droit et au droit comparé). Ouvrage traduit du néerlandais sous la direction de l'auteur par ANDRÉ TRINE. Bruxelles, Bruylant, 1948, XII + 560 p.
- LAMY, P. en DE COCKER, J., *Maatschappelijke zekerheid en sociale verzekeringen*. Thuillies, Les Editions Ramal, 1947, 450 blz.
- MALGAUD, W., *L'éclipse du sentiment moral*. Bruxelles, Larcier, 1948, 35 p.
- Le nouveau régime fiscal des sociétés*. Commentaire pratique des nouvelles lois coordonnés en application de la loi du 20 août 1947, motifiant les lois d'impôt sur les revenus et des arrêtés d'exécution concernant, notamment, le nouveau régime fiscal des amortissements. Bruxelles, Bruylant, 1948, 180 p. (Publication du centre d'études des sociétés).
- SIMON, Jules, *Handboek van het Belgisch Strafrecht*. Tweede vermeerdeerde druk. Brussel, Bruylant, 1948, 270 blz.
- VAN DER HAEGEN, Alfred, *Déontologie des conseils en Brevets*. Préface de J. Musch; Bruxelles, Larcier, 1948, 810 p.
- WESTRATE, *Ordering van het Economisch Leven*. Brussel, Elsevier, 1947, 584 blz.

NEDERLAND

- ECK, Prof. Mr. D. VAN, *Causaliteit en aansprakelijkheid voor gevolgen in het strafrecht*. Deel I: Het causaliteitsprobleem in het strafrecht; Deel II: De objectieve aansprakelijkheid voor de gevolgen in het strafrecht en het daderschap bij de materieel-omschreven delicten. Nijmegen, Dekker en Van der Vegt, 1947, 253 + 360 blz.

- MANNOURY, Dr J., *Het Nederlandse nationaliteitsrecht*. Alphen a. d. Rijn, N. Samsom, 1947, 186 blz.
- OVEN, Prof. J. C. VAN, *De bekoring der Rechtsgeschiedenis*. (Jus Gentium — Het proces Virginia). Rede. Zwolle, Tjeenk Willink, 1948.
- STAR BUSMANN, Prof. Mr. C. W., *Hoofdstukken van Burgerlijke Rechtsvordering*. Ve deel: De executie. Haarlem, Erven Bohn, 1947.

FRANKRIJK

- ESMEIN, Paul, *Supplément permanent du droit civil français d'Aubry et Rau*. Paris, Editions Techniques, 1948, 926 p.
- KANNER, M., *Le droit simple et complet*. Paris, Libr. gén. de droit et de jurispr., 1948, 320 p.
- MOREAU A., *La Société Anonyme, traité pratique*. Préface de M. Georges Piot. Tome 3. [1re partie]. Société anonyme à capital variable. Société anonyme à participation ouvrière. Régime fiscal de la société anonyme. Paris, Lib. du « Journal des notaires et des avocats », 1947, 402 p.
- MALEZIEUX, Raymond, *Droit constitutionnel*. Paris, Editions Cujas, 1948, X + 142 p. (Coll.: Les Manuels Abrégés).
- PLANIOL, Marcel, RIPERT, Georges et BOULANGER Jean, *Traité élémentaire de droit civil*. 3e éd. Tome 3e. Régimes matrimoniaux, successions, libéralités. Paris, Libr. gén. de droit et de jurisprudence, 1947, VIII + 1308 p.
- TOUSSAINT, André-V., *Commentaires sur la réassurance*. Préface de Bernard Spycket. Paris, l'Argus, 1947, 171 p., fig., cartes.

DUITSLAND

- APELT, Willibalt, *Geschichte der Weimarer Verfassung*. München, Biederstein, 1946, XII + 461 S.
- DOHNA, Alexander GRAF ZU, *Der Aufbau zur Verbrechenslehre*. 3. durchges. Aufl., Bonn, Röhrscheid, 1947, 68 S.
- ENGELHARD, Herbert, *Einführung in das Strafrecht an Hand von Rechtsfällen*. Erg. u. hrsg. von Gustav Radbruch. Heidelberg, Rausch, 1946, 55 S.
- HALLSTEIN, Walter, *Wiederherstellung des Privatrechts*. Rede bei Uebnahme des Rektorats der J. W. Goethe Universität Frankfurt a. M., Heidelberg, Schneiden, 1946, 35 S.
- HIPPEL, Ernst VON, *Einführung in die Rechtstheorie*. Ein Dialog (2. Wesentl. verm. u. durchgearb. Aufl.) Bonn, Schwippert, 1948, 187 S.
- HUECK, Alfred, *Der Treugedanke im modernen Privatrecht*. Vorgetr. am 6 Sept. 1946. München, Biederstein, 1947, 28 S. (Sitzungsberichten der bayerischen Akademie der Wissenschaften. Phil.-hist. Klasse, jg. 1944/46, H. 7).
- HUECK, Alfred, *Das Recht der offenen Handelsgesellschaft*. System, dargest. Berlin, De Gruyter, 1946, VII + 309 S.
- KOSCHAKER, Paul, *Europa und das römische Recht*. München, Biederstein, 1947, XII + 378 S.
- MOLT, Walter, *Die Rechtsnot unserer Zeit*. Stuttgart, Calw. Hatje, 1947, 59 S.
- RADBRUCH, Gustav, *Der Geist des englischen Rechts*. Heidelberg, Rausch, 1946, 96 S. (Kultursoziologische Reihe. Wie lebt und denkt men in anderen Ländern).
- RIEZLER, Erwin, *Das Rechtsgefühl*. Rechtspsychologische Betrachtungen. (2. umgearb. Aufl.) München, Biederstein, 1946, VIII + 192 S.
- SAUER, Ernst, *Grundlehre des Völkerrechts*. Köln, Pick, 1947, 336 S.
- SCHOENKE, Adolf, *Einführung in die Rechtswissenschaft*. Karlsruhe, Müller, 1946, VII + 252 S.
- SCHOENKE, Adolf, *Zivilprozessrecht*. E. Syst. Darst. 3 u. 4. durchgearb. u. erg. Aufl. Karlsruhe, Müller, 1947, XIII + 443 S.
- SCHOENKE, Adolf, *Strafgesetzbuch*. Kommentar. 3. durchgearb. Aufl. Lfg. 1. München, Biederstein, 1947. 1. Einführung. Allg. Teil. (Par. 1-79), 252 S.
- SCHOENKE, Adolf, *Zwangsvollstreckungsrecht*. E. System. Darst. 3. u. 3. durchgearb. u. erg. Aufl. Karlsruhe, Müller, 1946, X + 279 S.